

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. ЧИ Є У НАС ШАНСИ ЇЇ ДОСЯГТИ?

Чик Д. Ч.

*доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри іноземних мов і методик їх навчання
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
імені Тараса Шевченка
м. Кременець, Тернопільська область, Україна*

Як багато ми сьогодні чуємо про академічну доброчесність: це словосполучення звучить в академічних спільнотах ЗВО (окремі здобувачі й досі умлівають від фрази «Потрібно дотримуватися академічної доброчесності. Вашу роботу перевірять на платформі...»), ми чуємо його і в ЗЗСО, там навіть розроблені відповідні положення і розміщені на сайті школи. Словом усюди, де є той/та, хто вчить і той/та, хто вчиться в повітрі – ширяє це поняття.

А що ж таке, ця «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ»? Звернемося до сайту, який вважається в академічній спільноті «НЕ крутим», а, проте, інтернет-пошуковики завжди «подає» його першим. Отже, «академічна доброчесність (англ. *Academic integrity*) – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [1]. І далі – «Чинний в Україні з 28 вересня 2017 року Закон «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (Стаття 42) і Закон «Про вищу освіту» в редакції від 28 вересня 2017 року, окремо визначають зміст поняття доброчесності в академічній площині» [1]. А далі йде перелік з 8 позицій того, що вважається академічним плагіатом в Україні останні 6 років.

А як воно все виглядає на практиці? Почнемо із ЗЗСО. Тут процвітає списування. І не просто процвітає – вміння списати вважається маркером неабиякої спритності та «продвинутості» учня. Звісно ж – в очах однокласників. Для цього вигадуються найрізноманітніші карколомні трюки – ні, шпаргалки вже ніхто не готує. Краще – мати два, а ще краще 3 мобільних телефони. Якщо учитель наполягає відкласти мобільний телефон чи скласти пристрої на вчительському столі – є запасний варіант. Нерідко педагоги бідкаються

в розмовах з колегами: «Списав/Списала. 100%. Але я, на жаль не спіймав/не спіймала. Мушу провести ще усне опитування». Під час письмових робіт вчитель має пильнувати, заглядати і підозрювати кожного. Звісно, недоброчесних учнів часто виявляють. Але й майстерність їхня теж зростає.

Нерідко норми академічної доброчесності порушують і самі вчителі – використовують навчальний контент колег із різних освітніх сайтів, а вказати першоджерело «забувають» тощо. Грішать наші педагоги й необ'єктивним оцінюванням – як правило, завищуючи результати навчання здобувачів: «для заохочення».

Що ж до вищої освіти, то тут перелік видів академічної недоброчесності значно ширший. На кожному рівні передбачені письмові роботи, тож в хід йдуть не тільки списування, а й фальсифікація, фабрикація, обман. Про різні хитрощі під час написання кваліфікаційних робіт ходять легенди. На жаль, присутнє в освітянській спільноті й хабарництво.

Як з цього вийти? Чи зможемо ми досягнути високого рівня академічної доброчесності?

Я висловлю тут власні міркування про шляхи подолання академічної недоброчесності в освітніх закладах різного рівня. По-перше, має бути «політична воля» керівництва кожного ЗЗСО та ЗВО приймати непопулярні рішення. Варто не просто обмежити користування мобільними пристроями зв'язку, а заборонити їхнє використання, насамперед, у школі. Так, це не буде сприйнято однозначно. Так, це вимагатиме облаштування індивідуальних шафок з ключем. Так, ЗЗСО нестиме відповідальність за речі, які в шафці зберігаються. АЛЕ, такі непопулярні рішення змусять здобувачів покладатися на власні знання і мислити. І через деякий проміжок часу це стане нормою поведінки учня чи студента (щоправда, слід зауважити, що окремі дослідники країн третього світу вважають, що цілковита перешкода не є виходом з огляду на потенційні можливості використання мобільних телефонів у освітньому процесі [2, р. 92]).

По-друге, потрібно не просто прописувати в численних положеннях закладів освіти форми покарання чи штрафів за недотримання норм академічної доброчесності, а чітко їх виконувати. Так, це буде боляче «бити по ЗВО чи ЗЗСО: зменшення контингенту, зміна поділів груп чи підгруп тощо. Але, як на мене, такі жорсткі заходи матимуть позитивний вплив на академічну спільноту і з часом все стане на свої місця. Слід зауважити, що знання правил може бути серйозним «моральним імперативом», як то вказують дослідники з інших східноєвропейських країн [3, р. 8].

І останнє, але, мабуть, найважливіше: освіта має бути на одному з перших місць видатків громад і держави в цілому. Не вчитель має бути «приватним детективом», а має бути встановлена камера. В ЗЗСО чи ЗВО повинне бути гідне матеріальне забезпечення, щоб вчитель/вчителька чи викладач/викладачка не мусіли просити здобувачів виконати те чи інше завдання на мобільному пристрої. Для цього має бути все необхідне. Проте, про третій пункт поговоримо після Перемоги України над рф.

Шлях подолання академічної недоброчесності непростий. Але ми, українці, мусимо його пройти заради майбутнього.

Список посилань

1. Академічна доброчесність. *Wikipedia*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C
2. Fakokunde J.B. Secondary school students' awareness and use of mobile phones for academic purpose. *Educational Journal of the University of Patras UNESCO Chair*. 2017, 4 (1), p. 83–93.
3. Suditu M., Safta C. G. Student's perceptions of ethics and academic integrity. *Journal of Educational Sciences & Psychology*. 2021, Vol. 11 Issue 2, p. 3–8.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-208>

ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ В УМОВАХ ВІЙНИ

Шаблистий В. В.

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін
Навчально-науковий інститут права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна*

Кожен учасник освітнього процесу як в Україні, так й в світі, зобов'язаний прагнути до постійного саморозвитку та самовдосконалення не залежно від формальних вимог законодавства у сфері ліцензійних умов провадження освітньої діяльності. Звичайно,